

МСФЗ ТА СВІТОВИЙ РИНОК СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ

***Анотація.** Проаналізовано перспективи впровадження міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні. Розкриті переваги та недоліки МСФЗ та розглянуто основний напрямок їх удосконалення.*

***Ключові слова.** МСФЗ, вільний ринок, сільське господарство, біологічні активи, глобалізація, фізична економія.*

Постановка проблеми. З початку 70 років світовий економічний порядок підпорядкований економічній теорії «laissez-faire» (економічна гармонія та прогрес) - вільна світова економічна торгівля зможе вирівняти співвідношення між країнами, регіонами (благо для жителів планети).

В економічно розвинутих країнах основна проблема розширення виробництва – брак не капіталу, а інформації, необхідної для використання капіталу з найбільшим успіхом. Це в свою чергу затребувало уніфікацію норм та правил бухгалтерського обліку, його стандартизацію.

Прагнення України стати членом Європейського Союзу вимагає перегляду всього чинного законодавства, удосконалення системи обліку, звітності та обов'язковість безпосереднього застосування підприємствами Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ). Стратегію модернізації системи бухгалтерського обліку в державному секторі на 2007-2015 роки, затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 16 січня 2007 р. №34 [2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний внесок щодо трансформації фінансової звітності відповідно міжнародних стандартів внесли провідні вчені-економісти: Ф. Бутинць, С. Голов, В. Жук, В. Костюченко, В. Шевчук, В. Єфименко та інші.

Ціль роботи. Розгляд переваг та недоліків МСФЗ з урахуванням вимог фізичної економії та визначення впливу

Виклад основного матеріалу. МСФЗ сьогодні – це об’єктивна реальність, крок до розвитку практики бухгалтерського обліку в усьому світі, але МСФЗ, прийняті в Євросоюзі як єдині стандарти, переживають кризу. В їх основі лежить англо-американська школа обліку, ідея якої полягає у відображенні, перш за все, економічного змісту фактів сільськогосподарської діяльності, без врахування її біологічної складової (біоенергетичних активів). Отже, з економічної точки зору і з точки зору МСФЗ основним критерієм визнання активу є здатність його приносити підприємству доходи, незалежно від наявності права власності на це майно. Головним принципом її складання є превалювання економічного змісту господарських операцій над юридичними.

Інформація у звітах подається виходячи з принципів теорії граничної корисності (неокласична економічна теорія), побудова бухгалтерського обліку орієнтована на ринок, а не на виробництво, превалюють фінансові показники над натуральними. Аналіз даної інформація не дає об’єктивної можливості розкрити коріння виникнення глобальних економічних та екологічних криз. Економісти йдуть по ланцюгу хибних уявлень, шукають коріння проблем де завгодно, але не в системі сільськогосподарського виробництва.

Бідним країнам нав’язують вільну торгівлю, а багаті країни в цей час обмежують імпорт сільськогосподарської продукції із країн третього світу та субсидують власне сільське господарство, яке нібито виведено із сфери ринку. Якщо використовувати моделі західної економічної науки, то неможливо зрозуміти, чому країни ЄС застосовують субсидії сільському господарству. Щорічна фінансова підтримка сільськогосподарського сектору економіки розвинутих країн досягає до 140 млрд. дол.

Неможливо також зрозуміти, чому в ринковій державі, якщо не застосовувати таких заходів, селяни опиняться серед бідніших верств населення. Канони західної економічної теорії цього пояснити неспроможні.

Сьогодні рух «Право на харчування» (Right to Food) доводить, що право людини на харчування входить в конфлікт з принципом вільної торгівлі.

Згідно Генеральної угоди з тарифів і торгівлі, основна домовленість відображена в Угоді по сільському господарстві, яка полягає в забезпеченні більш ліберального та передбаченого доступу до ринку, скорочення експортних субсидій, обмеження внутрішньої підтримки сільськогосподарських товаровиробників. Але, хід реалізації тих домовленостей ставить важливе питання: як лібералізація світової торгівлі сільськогосподарської продукції вплине на забезпечення продовольчої безпеки більшості країн світу.

Завдяки своїй відкритості система бухгалтерського обліку залишається під впливом зовнішнього інтересу. Сьогодні вона формується в політичній сфері суспільно-економічного життя. Цей рівень дозволяє впливати на законотворчі процеси та змінювати методичну складову бухгалтерського обліку. Негативного відтінку цьому надає той факт, що МСФЗ не враховують особливостей аграрного сектору економіки (живої економіки) та не розкривають інформацію про вплив сільськогосподарської діяльності на довкілля, яке існує та розвивається по своїм внутрішнім законам.

В.І. Ленін в «Матеріалізмі та емпіріокритицизмі» писав: «Світ є закономірний рух матерії, і наші пізнання, будучи вищим продуктом природи, в змозі тільки відображати цю закономірність» [1, с.174].

«Вільна торгівля закріплює відносні переваги всіх учасників; вільний рух капіталу закріплює відносні переваги володарів капіталу та тих, хто ним управляє», - продовжує Дж. Сорос [3, с. 31]. З відси слідує, що глобалізація різко посилить майнову та соціальну нерівність між людьми та країнами.

Таким чином, економічна сутність глобалізації, яка вимагає уніфікації фінансової звітності, є активний вивіз капіталу. Але, цей вивіз здійснюється тепер в нових умовах, де головну роль відіграють транснаціональні економічні структури, які підривають національно-державний суверенітет країн.

У МСФЗ, які застосовують понад 200 тис. підприємств в 103 країнах, зростає ентропія (невизначеність), істотне відставання від практичних

проблем, які об'єктивно виникають за сучасних інтеграційних процесів у світовій сільськогосподарській діяльності.

Сільськогосподарський товаровиробник не може впливати на ціну виробленої продукції, ціна встановлюється на ринку. А при розширенні виробництва після досягнення визначного моменту збільшується віддача одних і тих же факторів виробництва (капіталу/праці) та приводить до зменшення кількості продукції.

Але коли розширюється виробництво промисловості, витрати ведуть себе в протилежному напрямку – знижуються, а не ростуть. Чим більше об'єм виробництва, тим менші витрати на одиницю продукції. Там де немає природних активів збільшення виробництва, зменшуються витрати і збільшується віддача. Це в свою чергу надає владу над ринком, веде до недосконалої конкуренції.

Експорт розвинутих країн збільшує віддачу та створює несправедливу конкуренцію, а традиційний експорт бідних країн, навпаки, створює негативні для аграрного сектору економіки наслідки.

Економіка ЄС не сільськогосподарська, а загальне багатство зустрічається там, де немає сільського господарства, або відіграє незначну роль. Сьогодні розвинуті країни відмовляються від вирощування сировинної продукції (ріпак тощо), а експортна орієнтація крупного товарного сільськогосподарського виробництва закріплює імідж України в світі як низько розвинутої країни – експортера сировини.

Впровадження МСФЗ дозволить крупним компаніям проникнути в самі вигідні галузі сільського господарства та забезпечити себе конкурентними перевагами шляхом глибокої спеціалізації, високої концентрації та індустріалізації вирощування окремих культур, застосовуючи більшу дозу мінеральних добрив та хімічних засобів захисту, генетично-модифікованих організмів. Ці процеси спонукають й решту сільськогосподарських підприємств до впровадження аналогічних технологій. Внаслідок чого сформується вузькоспеціалізоване вирощування окремих видів

сільськогосподарських культур, які орієнтовані на міжнародний ринок та максимізацію прибутку.

На сьогоднішній день майже всі агрохолдинги йдуть лінією "найменшого опору" і впроваджують практично виробництво монокультур (зерноолійні, зерноолійні - цукровий буряк), з тваринництвом справи ніхто мати не хоче, а тому, коли не вносять органічні добрива, стрімко погіршується стан земель.

Таким чином, крупний бізнес приносить в жертву своїм економічним інтересам всі соціальні функції сільського господарства – руйнування збалансованих місцевих аграрних комплексів, посилення продовольчої залежності національного ринку від імпорту цілого ряду важливих видів продовольства [5]. Саме головне те, що сільське господарство втрачає свою екологічну функцію

Неможливість розширити сільськогосподарське виробництво за межі визначеного рівня є ключовим фактором становлення досконалої конкуренції на ринку виробництва сільськогосподарської продукції.

Але звітність згідно міжнародних стандартів не висвітлює реальної економічної дійсності сільськогосподарської діяльності (процесів між живими організмами – рослинами, тваринами; продовольчо-енергетичними запасами; природоохоронними комплексами тощо).

Орієнтація економічного розвитку сільськогосподарської діяльності повинна бути направлена на заощадження та примноження енергетичного балансу земель сільськогосподарського призначення. Для цього необхідно змінити вектор розвитку бухгалтерської практики, привести обліково-економічну практику у відповідність з об'єктивними умовами розвитку аграрного сектору економіки.

Україна платить велику ціну за бідність, маючи значні природні багатства, втрачає найцінніше, родючість чорноземів. З впровадженням МСФЗ, в аграрний сектор України надійдуть значні іноземні інвестиції в прогресивні технології вирощування сільськогосподарської продукції, але з

точки зору законів природи та використання потенціалу біосфери вони є найменш ефективними. Це потребує негайного відображення та висвітлення в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності відтворювальних та невідтворювальних біологічних активів.

Висновки. З точки зору прихильників теорії «laissez faire» концентрація капіталу підвищує ефективність і необхідна для протистояння економічним спадам. Але дана теорія, на яких базуються МСФЗ не враховують специфіки сільськогосподарської діяльності. Міжнародні стандарти не є єдиним систематизованим документом, не розкривають усі господарські ситуації сільськогосподарської діяльності, не вирізняються повнотою, не вирішують проблем уніфікації обліку та не відкривають дорогу на світові ринки.

Успіх економічного розвитку згідно даних фінансових звітів оцінюється тільки по кількості грошей, а інформація про вартість природних ресурсів та повну вартість прогрішення стану навколишнього середовища в них не висвітлюється.

Необхідно новий науковий підхід до визначення вимог користувачів до облікової та звітної інформації, якісних характеристик фінансової звітності, який би базувався на економічному напрямку розвитку фізіократичної концепції сільськогосподарської діяльності. Перехід на використання МСФЗ в аграрному секторі економіки потребує більш детального відображення біологічних активів в МСБО 41 «Сільське господарство», це в свою чергу вимагає побудови бухгалтерського обліку згідно принципів теорії фізичної економії.

***Аннотація.** Проанализировано перспективы внедрения международных стандартов финансовой отчетности в Украине. Раскрыты преимущества и недостатки МСФО и рассмотрен основной путь их усовершенствования.*

***Ключевые слова.** МСФО, свободный рынок, сельское хозяйство, биологические активы, глобализация, физическая экономия.*

***Summary.** Is analyzed prospects of introduction of the international standards of the financial reporting (ISFR) in Ukraine. The advantages and lacks ISFR are opened and the way of their improvement is considered by a basis.*

***Key words:** ISFR, free market, agriculture, biological actives, globalization, physical economy.*

Література

1. Ленін В.І. Матеріалізм і емпіріокритицизм //Повне зібр. творів. – т.18 - с. 351.
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку №30 «Біологічні активи», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 18.11.2005., №790.
3. Сорос Дж.Кризис мирового капитализма. Открытое общество в опасности. Пер. с англ. - М.: ИНФРА-М, 1999. - XXVI, 262 с.
4. Стратегія модернізації системи бухгалтерського обліку в державному секторі на 2007–2015 роки, затверджена Постановою Кабінету Міністрів України від 16 січня 2007 р. № 34 [Електронний ресурс]. Режим доступа: – // Ліга: еліт Закон Copyright: ІАЦ «Ліга». – 2007 – 2009.
5. Шевчук В.О. Абсолютні блага і ринок : виміри достатності теоретичної економії / В.О. Шевчук // Економіка АПК. – 2009. – № 3. – С. 103–106.